

ПОСЛОВНИЦА ЗА КУЛТУРНО УМЕТНИЧКЕ ПРИРЕДБЕ
КОМИТЕТА ЗА КУЛТУРУ И УМЕТНОСТ ВЛАДЕ ФНРЈ
1947-1948

Коларчев Народни универзитет

Београд, 16 децембра 1947 год: 20 час.

СИМФОНИЈСКИ КОНЦЕРТ БЕОГРАДСКЕ ФИЛХАРМОНИЈЕ

ДИРИГЕНТ

РАФАЕЛ КУБЕЛИК

Праг

БЕДЖИХ СМЕТАНА

„Ma vlast“ = „Маја голубина“

ЦИКЛУС СИМФОНИЈСКИХ ПОЕМА

1 Вишеград

2 Влтава

3 Шарка

— О Д М О Р —

4 Из чешких лијева и јајева

5 Мадар

6 Бланк

БЕДЖИХ СМЕТАНА, познат у свету по опери „Продана невеста“ и симфонијском циклусу „Ма власт“, рођен је 1824 у Садови, умро 1884 у Прагу, Пореклом је из породице занатлија, Музичким студијама посветио се још у детињству и био је познат као виртуоз на клавиру. Био је ученик чешког професора Прокша и Франца Листа. Већи део свог живота деловао је у Прагу, где је постао диригент у Народном Дивадлу од самог оснивања 1861 год, а касније његов директор Опере. Тај положај је морао да напусти због глувоће.

Један део свог живота Сметана је провео у Готеборгу у Шведској, као диригент тамошње филхармоније. Пред крај свога живота, Сметана се враћа у домовину, и патећи од страшних неуралгичних болова у глави, мора се потпуно повући из јавног живота. Маја 1884 год. умро је у страшним мукама у лудници у Прагу.

Сметана је, поред Дворжака, највећи национални чешки композитор. Написао је следећа дела: велике опере „Далибор“ (1868) и „Либуша“ (1881), као и опере у стилу „буфо“: „Две удовице“ (1874), „Пољубац“ (1876) и „Тајна“ (1878). Написао је два гудачка квартета и један Клавирски трио; нарочито је чувен по своме е-моII Квартету, познат по имену „Из мога живота“. Ово је дело право откриће његове дубоке, осећајне уметничке душе. Његових десет чешких игара за клавир познате су као ремек-дело чешке литературе. Осим тога написао је Свечани марш за Шекспирову 300-годишњицу, три „Шведске“ симфонијске песме — „Валенштајнов логор“, „Након Јарк“ и „Ричард III“; осим тога „Триумф симфонију“, „Прашки карневал“ и низ малих дела за глас и клавир.

Сметана је оснивач једне јаке ново-чешке музичке школе.

„МА ВЛАСТ“, несумњиво је најкапиталније дело Сметане, У шест симфонијских поема Сметана говори о својој домовини, о њеној прошлости, о њеној лепоти,

Др Б. Зелени дао је песничка објашњења за сваку од шест симфонијских поема.

1) „ВИШЕГРАД“, Са Вишеградом стоји у вези највећи сјај чешке славе, При погледу на вишеградску стену песник се преноси у прошлост и сећа се звукова Лумиринове лауте. Под њеним звуцима Вишеград се диже у некадашњем сјају, крунисан светињама које су се блистале у злату и поносним дворовима пшемиловских кнежева и краљева, пуних ратне славе. Овде у граду сретало се средњевековно племство уззвуче труба и бубњева, јашући на коњима поносито; овде се скупљала јуначка војска за бој, док јој се оружје блистало у сунчаном сјају. Вишеград подрхтава у величанственим химнама и јуначким играма

Растужен давно минулом славом Вишеграда, песник опажа и његову прошлост. Разуздана страст људи бојева разваљује високе куле, пали величанствене светиње и руши кнежевске дворе, И на место красних песама и јуначке игре, ори се Вишеград дивљим ратним криком.

Страшна бура се стишала. Вишеград је остао нема, пуста слика своје славе. Из његових развалина жалосно звони одјек давно замукле Лумиринове песме.

2) „ВЛТАВА“ — Два извора избијају из хлада шумавских гора, један топао и весео други хладан и озбиљан. Брзи њихови таласићи, спајајући се, јасно жуборе преко камења и светлуцају у сунчевом зраку. Од бистрог планинског потока у даљем току постаје речица Влтава, која просеца чешку земљу шумећи све јаче уколико даље иде, пролазећи кроз тамно борје, кроз које одјекује ловачки рог хучног лова. Пролази кроз свеже њиве, одакле се чује крепка свирка: свадба, игра и весеље, У ноћи, при месечини, русалке воде своје коло по њеним златним таласима у којима се из далека огледају озбиљне тврђаве, споменици давне ратне и ритерске славе. Код Сватојанских спрудова Влтава шуми својим водопадима, продире између планинског стења и ломи своје таласе пробијајући се кроз разбацане блокове стеновитих каменова. Одатле, ушавши у широко речно корито, достојанственим током иде ка Прагу, где је дочекује стародревни Вишеград. Влтава ту јури свом силином и славом да умакне погледу песника у даљину.

3) „ШАРКА“ то је симфонијска поема испуњена историјом чешких амазонки.

Шарка разочарана у љубави, пуна гњева, бесни против целог мушког рода: са њиме се амазонке боре на живот и смрт.

Витез Цтирад излази против њих са својом дружином. На далеко и на широко чује се његов весели поход. Изненада му допре до ушију болни вапај и, гле, за дрво привезане девојке. То је лукава Шарка. Прави се као да је од својих другарица издана и везана за дрво, да би погинула. Цтирад не може да одвоји очи од њених дражи, љубавна га чежња све више обузима и он, подавши јој се сасвим, одрешује Шарку.

Разуздано весеље! Дружина се растурила по пољу. Уз слатку медовину војници заборављају сваку опасност. Пију, певају до ду-боке ноћи. Мир настаје тек када сви пијани заспе. Тада Шарка даде знак шумским рогом. Из шуме јој одговарају другарице и ево их са свију страна. Нападнувши на поспале војнике, побију их све. Освета слави свој мир.

4) „ИЗ ЧЕШКИХ ЛУГОВА И ГАЈЕВА“, Једног крај ног летњег дана стојимо у пространом чешком пределу. Чији цветни накит, весело рухо и мирисав ваздух уносе духа у заносно струјање. Из општег весеља истиче се свеж и прост одјек сеоског спокојства.

Удаљујући се од људске граје улазимо у хладовити мирни гај. Од лаког поветарца шушти грана додирујући другу грану, па онда цео пространи врт одјекује шумљењем, са којим се слива брбљање бескрајно веселих птица. У тој химни природе одјекује из удаљене шуме сањиви звук ловачког рога.

Моћни замах ветра прекида ову чаробну тишину, доносећи на махове испрекидан одјек људског весеља. Ево га све ближе, најзад стижу људи играјући у весељу и радости, а њихово блаженство шири се преко плодних њива чешке земље.

5) „ТАБОР“ је историјска поема из доба хуситских ратова. „Ко сте бојни ратници?“ тако се разлегла по целом хришћанству песма хусиста, када су излазили из свога града на Табору, Тамо су себи основали стално седиште да би били зашгита својим ратницима на огњишту слободе.

Заносна песма распаљивала је код Таборчана, и давала им вере да ће њихова ствар победити. И у боју, на ужас непријатељу одјекивала је та песма као знак да ће издати истину ма сви за њу пали

6) „БЛАНИК“ је пророчанска визија будуће славе и чешке величине, као и у свечаној опери „Либуша“

Када су хуситски ратови прошли, сви јунаци из славних хуситских бојева повукли су се у брдо Бланик код Тора и чекају тамо, уснули су многе векове, час када ће их народ позвати на браник отаџбине.

Око брда, у коме спавају ратници, влада дражестан и свети мир природе. Све је у бујном зеленилу, и пастир тамо чува стадо. Идилична је тишина.

Али доћи ће час када ће се из брда дићи моћне делије, да би помогле притиснутој домовини и да би народу повратиле слободу и сјај.

63 17/8